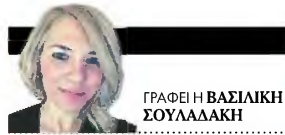

Ο Μεσαίωνας με άλλο βλέμμα

Δύο αμερικανοί ακαδημαϊκοί ρίχνουν φως στα «σκοτεινά χρόνια» από την Ιταλία και την Ισπανία μέχρι την Κωνσταντινούπολη και την Ιερουσαλήμ αλλά και τον αραβικό, περσικό, ρωσικό κόσμο, φτάνοντας μέχρι τα βόρεια της Ασίας

ΓΡΑΦΕΙ Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΟΥΛΑΔΑΚΗ

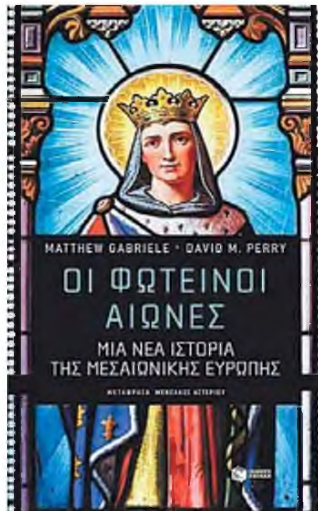
Οι «Φωτεινοί Αιώνες, Μια Νέα Ιστορία της Μεσαιωνικής Ευρώπης» είναι ένας φιλόδοξος τίτλος και ένα συγγραφικό εγχείρημα που συνοψίζουν ο Μάθιου Γκάμπριελ και ο Ντέιβιντ Πέρι, δύο ακαδημαϊκοί με έδρα πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι συγγραφείς επιχειρούν μια διαφορετική ανάγνωση των «σκοτεινών αιώνων», οι οποίοι τελικά δεν υπήρξαν και τόσο σκοτεινοί. Επιχειρούν να αποδομήσουν τη στερεοτυπική εικόνα του Μεσαίωνα, μιας αντίληψης που έχει εδραιωθεί και βλέπει τον μεσαιωνικό κόσμο βυθισμένο στο σκοτάδι, δίχως φυσικά να σβήνουν την πραγματικότητα της βίας και του θανάτου.

Ο Μεσαίωνας είναι η πανώλη και η τέχνη, τα φωτεινά βιτρό των καθεδρικών ναών και ο ιδρώτας των ανθρώπων που τους έκτισαν. Είναι η ευλάβεια και η βαθιά πίστη αλλά και αιματηροί ιεροί πόλεμοι. Είναι οι καμένες σάρκες των «αιρετικών» αλλά και η επικοινωνία μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και ιδεών. Είναι η Ρώμη, η οποία συνεχίζει να επιβιώνει μακριά από την Ιταλία σε ένα νέο ανάκτορο με θέα τον Βόσπορο.

Είναι η Αγία Σοφία, η «εκκλησία», το κέντρο της χριστιανικής λατρείας. Είναι όμως και το Ισλάμ που τα σάρωσε όλα. Είναι οι σπουδαίοι μουσουλμάνοι αριστοτελικοί στοχαστές, όπως ο Ιμπν Σινά (Αβίκενας), ο Ιμπν Ρουσντ (Αβερρόης) και ο σπουδαίος εβραϊός λόγιος και φιλόσοφος Μαιμονίδης.

Η αφήγηση ξεκινά από τη Ραβένα περίπου το έτος 430 μ.Χ. με την οικοδόμηση ενός παρεκκλησίου κατόπιν εντολής της Γάλλας Πλακιδία, αδελφής ενός Ρωμαίου αυτοκράτορα και βασίλισσας των Βησιγόθων και τελειώνει με τη συγγραφή της Θείας κωμωδίας του Δάντη στις αρχές του 1300.

Γιατί η Θεία κωμωδία, παρότι «βουτηγμένη στον θάνατο και στο σκοτάδι, αιχμαλωτίζει την ομορφιά και το φως». Κάθε ένα από τα δεκαεπτά κεφάλαια του βιβλίου φωτίζει έναν διαφορετικό τόπο και χρόνο. Από την Ιταλία και την Ισπανία, μέχρι την Κωνσταντινούπολη και την Ιερουσα-

Matthew Gabriele, David M. Perry
ΟΙ ΦΩΤΕΙΝΟΙ ΑΙΩΝΕΣ
ΜΙΑ ΝΕΑ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
Μτφ. Γεώργιος-Μενέλαος Αστερίου
Εκδ. Πατάκη 2023, σελ. 320
Τιμή 17 ευρώ

λήμ, αλλά και τον αραβικό, περσικό, ρωσικό κόσμο, φτάνοντας μέχρι τα βόρεια της Ασίας.

Οι συγγραφείς εστιάζουν ιδιαίτερα στην αλληλεπίδραση μεταξύ Χριστιανών, Εβραίων και Μουσουλμάνων λογίων, διανοουμένων αλλά και εμπόρων καθώς και πολιτικών και στρατηγών. Ο κοσμοπολιτισμός του μεσαίωνα είναι κάτι που συνήθως απουσιάζει από τη συζήτηση, κι αυτό γιατί στη Δύση υπάρχει η εσφαλμένη εντύπωση ότι κατά τη διάρκεια των «σκοτεινών αιώνων» ο πολιτισμός σταμάτησε.

Θέλω να σταθώ στην αναφορά των συγγραφέων στο Ισλάμ, γιατί επικράτησε τεράστια άγνοια και προκατάληψη. Το Ισλάμ, όπως σημειώνεται και πιο πάνω, ανέδειξε μια σειρά σπουδαίων διανοουμένων, λογίων και φιλοσόφων οι οποίοι έκαναν γνωστή την ελληνική φιλοσοφία στην Ευρώπη, συντελώντας μάλιστα στην ίδρυση των πρώτων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων.

Το Ισλάμ στη μακραίωνη ιστορία του δεν υπήρξε χώρος φονταμενταλιστικού φανατισμού, τρομοκρατίας και κοινωνικής καθυστέρησης.

Την περίοδο των «σκοτεινών χρόνων» ήταν το Ισλάμ και οι λόγοι του που φωτίσαν τα σκοτάδια του ευρωπαϊκού μεσαίωνα.

Οι Αραβες πέτυχαν τον στόχο της μεταφοράς της αρχαίας ελληνικής επιστήμης στους Ευρωπαίους. Συχνά επέφεραν σημαντικές διορθώσεις και προσέθεσαν τη δική τους πείρα. Όπως σημειώνει και ο Ντέιβιντ Νίκολας, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Κλέμσον της Νότιας Καρολίνας, χωρίς τη μεταφραστική προσπάθεια και την καλλιέργεια των επιστημών από τους Αραβες δεν θα υπήρχαν ούτε ο Da Vinci, ούτε ο Γαλιλαίος.

Οι συγγραφείς διαφωνούν με τη θεωρία περί «συγκρούσεων πολιτισμών» όπως εκφράστηκε μέσα από το κλασικό πλέον ομώνυμο έργο του Σάμιουελ Χάντινγκτον. Δεν συμφωνούν με την ιδέα πως Δύση και Ισλάμ υπάρχουν ως δυο κόσμοι ξένοι σε διαρκή αντιπαλότητα, χωρίς περιθώρια συνάντησης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αρχιτεκτονική της ισλαμικής ναοδομίας με παράδειγμα τον θόλο των τεμενών ο οποίος είναι άμεσο δάνειο από την ανατολική εκκλησία.

Ο μεσαιωνικός κόσμος υπήρξε ρευστός με διαπερατά σύνορα, σημάδια κίνησης και πολιτισμικής ανάμειξης.

Απόσπασμα

«Ο ιερός πόλεμος δεν ήταν ποτέ μόνιμη κατάσταση»

«Με λίγα λόγια, ο ιερός πόλεμος δεν ήταν ποτέ μόνιμη κατάσταση. Τον 11ο και τον 12ο αιώνα χριστιανοί και μουσουλμάνοι ήταν μερικές φορές εχθροί, μερικές φορές φίλοι, αλλά και σε όλες τις περιπτώσεις ζούσαν μαζί. Η ιστορία αυτών των πολέμων των λαών, των βασιλείων και των θρησκειών στις ακτές Ανατολικής Μεσογείου, όπως και όλο το μεσαιωνικό παρελθόν, ήταν μπερδεμένη, περίπλοκη και ανθρώπινη, ανεξάρτητα από το πόσο συχνά μεσαιωνικοί ή σύγχρονοι άνθρωποι προσπάθησαν να τη στριμώξουν στα μέτρα απλοϊκών αφηγήσεων για την πάλη καλού εναντίον κακού. Ανατολής εναντίον Δύσης, χριστιανών εναντίον μουσουλμάνων, προκειμένου να την εντάξουν στο πλαίσιο ενός συμπαντικού πολέμου έως τη συντέλεια του χρόνου».